

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XLVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

te, nimirum ut ad eum referenda essent ex omnibus provinciis causae difficiles & ambiguae, quae provinciali non potuissent examine definiti. Nam & in mandatis Episcopo Thessalonicensi datis, de quibus fusc actum est supra, ea illi semper lex imposita erat, ut causas difficiles & ambiguas apostolicae sedis iudicio reservaret post examen provinciale. Nihil igitur heic novi statutum est à Nicolao. At sequens clausula, ut adnotat illustrissimus Archiepiscopus, prorsus abolet auctoritatem synodorum, sive pro iudicandis causis, sive etiam pro condendis canonibus. Nam jubet acta synodi ad se mitti, ut si invenerit causas secundum aequitatem definitas fuisse, Deo omnipotenti gratias referat, si verò injustè fuerit iudicatum, restaurare jubeat cognitionem. *Statuimus autem, inquit, ut cuncta quae in eodem Concilio peracta fuerint ac definita, nostro praesulatus gestorum serie incunctanter significetur; ut si ea iustitia pulcritudine probabilique sanctione definita perspexerimus, Deo omnipotenti gratias referamus; si verò iniustitia, quod nolumus, & contrarietatis fuerint acta intentione, ea renovare summo jubeamus.*

V. Attamen licet Nicolaus in se traxerit auctoritatem convocandorum Conciliorum generalium, retinuit tamen aliquam reverentiam erga Reges nostros. Colligitur istud ex epistola ejus ad Rodoaldum & Ioannem de synodo Merensi convocanda. Nam cum generalia mandata dedisset, specialèque instructionem cum hac epistola mittere se significasset, jubet ut tam epistolas synodicas quam istas ipsamque Commonitorium Regi Karolo praesentibus cunctis ostendant. Quod idem est ac si juberet uti Legati literas legationis suae sive facultates ac praeterea secretas, ut hodie loquimur, instructiones cum Principe communicarent, ut praesentibus Consiliariis ejus examinarentur, tum demum verò executioni mandentur delegataeque sibi auctoritate Legati utantur si consensus Regis accesserit. Haec sunt verba Nicolai: *Et deinde cum pro causa Balduini ad Carolum perrexeritis, eidem glorioso Regi epistolas synodicas, & has quas nunc vobis dirigimus, pariter cum Commonitorio, praesentibus cunctis ostendite.*

VI. Non solum autem Principis dignitati prospexit, sed etiam Episcoporum, seu ut specie honoris eos in partes traheret, sive quia putabat non aliter coherere posse concordiam quam si ista fierent cum eorum consensu, quod intelligeret vir prudentissimus auctoritatem quae dabatur Legatis adimere suam Episcopis, id verò invitis illis fieri non posse. Ea de causa addidit ista in eadem epistola: *& non solum ei, id est, Karolo, haec quae dicta sunt ostendite, sed & omnibus Episc.*

Tom. II.

copis & universis fidelibus hoc notum facientes palam legere & denunciare studere. Populo quoque Christiano ista significari jubet, ob necessitatem publicationis, ne quis ignorantiae vitio se tueri possit. Ea ratione Nicolaus Conciliorum provincialium auctoritatem infregit, & paulatim omnis auctoritas quae penes Episcopos erat in jus ditionemque Romani Pontificis transit.

VII. Emerferunt deinde frequentes legationes, quas recensere supervacaneae diligentiae fuerit. Itaque omissa ea cura, decuremus per illustriores sequentium seculorum eventus, simul admiraturi quorundam virtutes & summas animi dotes, & narraturi etiam inviti multorum probra atque dedecora.

CAPVT XLVI.

Synopsis.

I. Sub initia tertiae Regum nostrorum dynastiae nova politica forma introducta est in detrimentum auctoritatis Metropolitanorum & Conciliorum, tum etiam dignitatis regiae. Quippe omnes causa pendebant ab arbitrio Legatorum. Ad eos quoque pertinebat convocatio Conciliorum generalium ex provinciis sua legationis, in quibus illi primum semper locum obtinebant. Legatus statim ac advenerat in provinciam, cogitabat de celebrando Concilio.

II. Magna autem erat Legatorum dignatio, quod in provinciis possit usurpare auctoritatem suspendendi & deponendi Episcopos. Unicum eorum suffragium equiparabatur collectis totius synodi suffragiis. Primam causarum cognitionem ad se trahebant. Canones sanciebant.

III. Eorum auctoritas interdum porrigebatur in universum regnum, interdum verò in quasdam tantum provincias. Disputatio instituitur de terminis Aquitanicae legationis, quae plurimum olim splendore & auctoritatis habuit. Enumerantur provincia quae Legato Aquitaniae parebant, in quibus fuit Britannia sub Archiepiscopo Dolensi.

IV. Probatum ex historia Pontificum & Comitum Engolismensium; & ex Bulla Paschalis II. de legatione Gerardi Episcopi Engolismensis, quae refertur.

V. Disputatur an Gerardus ille legationem illam habuerit sub Gelasio secundo. Afferantur argumenta in utramque partem.

VI. Transgressus Gerardus in partes Callisti, legatione Aquitanica ab eo ornatus est. Refertur Bulla Callisti de ea legatione.

VII. Igitur legationis Aquitanicae termini in Britanniam porrigebantur. Nam Britannia suum Archiepiscopum habuit alium à Turonensi etiam Adriani IV. pontificatu.

VIII. Enumerantur rursus provincia Aquitanica legatione conclusa; & ostenditur latius patuisse legationem Amari Episcopi Oleronensis, cui praeter eas provincias commissa est etiam provincia Narbonensis integra. Quid tum provincia Narbonensis finibus comprehendere.

IX. Cum Gregorius VII. primum Lugdunensi Ecclesiae concessisset super quatuor provincias Lug-

R ij

Tom. II. app. 2.

Tom. II. app. 2.

Tom. II. app. 2.

duunenses. Gebuinus impatienter tulit legationem apostolica sedis Amato concessam esse in tertia Lugdunensi, non tamen palam contradicere ausus. Probat ex epistola Gebuini ad Archiepiscopum Turonensem & ad Episcopum Andegavensem.

X. Eadem amulatio exercuit Hugonem Archiepiscopum Lugdunensem; qui ut obliquè infringeret auctoritatem Amati in tertia Lugdunensi, eodem tempore Turonensem Archiepiscopum ad se evocavit quo eum Amatus ad synodum invitaverat. Bene tamen deinceps inter eos convenit.

XI. Termini Aquitania legationis non fuere semper certi, sed contracti aut dilatati pro libio Pontificum Romanorum. Gaufridus Episcopus Carnotensis habuit legationem Aquitania post Gerardum Engolismensem. Emendatur auctor Chronici Maurignacensis, & Martyrologium Carnotense.

Vide infra lib. 6. cap. 30. §. 1.

HACTENUS satis æqua lege constituta ecclesiastica politia, tamen et si Nicolaus nonnulla gravissimi momenti tentasset adversus mores antiquos. At ex fundamentis quæ jacta sunt desinente secunda Regum nostrorum stirpe consecuta est nova ejusdem politia forma in detrimentum Metropolitanorum Conciliorumque provincialium & generalium regni Francici. Quin & eodem tempore valde imminuta est regia auctoritas. Nam Legatorum missiones adeo frequentes deinceps fuerunt, & potestas illis ab apostolica sede concessa tam splendida erat ac magnifica, ut omnes causæ ecclesiasticae ab eorum nutu penderent, & secundum illorum voluntatem judicarentur, aut ad apostolicam sedem remitterentur. Tum porro Legati non solum causas privatorum hominum soli judicabant, sed ad eos pertinebat convocatio Conciliorum generalium ex provinciis quæ intra terminos legationis eorum continebantur, & in his Conciliis primum semper locum obtinebant etiam supra Metropolitanos. In mandatis porro quæ Legatis dabantur, illud in primis erat, ut generalia legationis suæ Concilia celebrarent, ut discimus ex Eadmero in libro quinto historiarum Novorum. Vnde & in epistola Anacleti II. ad Episcopos Gallicanos scriptum est injunctum esse Ortoni Episcopo Tudertino, quem Legatum in Galliam mittebat idem Anacletus, uti Concilia celebraret, ac si qua emergerent negotia, unâ cum Episcopis Gallicanis justitia mediante terminaret, quod etiam observavit idem Anacletus in epistolis de legatione Gerardi Episcopi Engolismensis, quæ extant apud Baronium. Hinc factum ut statim ac Legatus advenerat in provinciam, de Concilio celebrando cogitaret. Quare nemini mirum videri debet si duo plurave Concilia intra unum annum in eadem provincia à Legatis celebrata esse legitur.

Baron. ad an. 1150. §. 15.

Ibid. §. 4.

II. Magna autem erat eorum dignatio, quòd in provinciis positi usurparent auctoritatem suspendendi & deponendi Metropolitanos & alios Episcopos. Præterea sedis apostolicæ judicio reservare poterant ea quibus Episcopi consentire nollent in Conciliis, ea Legatis auctoritate concessa, ut unicum eorum suffragium æquipararetur collectis totius synodi suffragiis. Quin & primam causarum cognitionem ad se trahebant in Conciliis definiendam, & interdum etiam absque Concilio. Denique canones & constitutiones condebant pro observatione disciplinae ecclesiasticæ. Quæ omnia cum copiosè explicata sint ab illustrissimo Archiepiscopo in capite trigesimo libri sequentis, necesse non est ea isthuc repetere. Igitur ad reliqua transeamus.

III. Legati hujuscemodi mittebantur ad diversa regna; eorum verò auctoritas interdum porrigebatur in universum regnum, interdum verò in quasdam tantum provincias. De his ad quorum curam pertinebat totum corpus regni non attinet dicere. Sed cum legatio Aquitaniæ, quæ plurimum splendoris & auctoritatis habuit à tempore Gregorij VII. usque ad Innocentium secundum, satis hæcenus obscura & involuta fuerit, non inutile erit heic ejus initia & progressum terminosque describere, cum Legati istiusmodi tum maxima quæque negotia in Galliis emergentia suo judicio definirent. Obscura, inquam, hæcenus fuit ista materia. Neque enim satisfacit Bernardus Abbas Bonævallus, quum in libro secundo de vita sancti Bernardi cap. vi. de Gerardo Episcopo Engolismensi loquens, qui Aquitaniæ Legatus fuit, ait: *Erubescere enim ad primam domum redire, cujus potentatui & Turonica & Burdegalenfis & Auxiensis provinciæ subdite fuerant, & quicquid à collibus Iberorum usque ad Ligerim complectitur & claudit Oceanus, paruerat ejus imperio.* Etenim Britannia, quæ trans Ligerim incolitur, ad Aquitanicam legationem pertinebat, utalij jam observaverunt, & constat ex epistolis Paschalis II. & Callisti II. Summorum Pontificum. Præterea Arnulphus Sagiensis Archidiaconus, qui dein Episcopus fuit Lexoviensis, adversus eundem Gerardum scribens, ait eum quinque archiepiscopatus singulari potestate præfuisse, & in ipsis vices Romani Pontificis exercuisse, cum tamen in loco mox prolato ex vita sancti Bernardi tres tantum archiepiscopatus recensentur intra limites legationis istius Gerardi. Indiget itaque hic locus explanatione. Affirmare autem Aquitanicam legationem constituisse ex provinciis Bituricensi, Burdegalensi, Auscitana, Turonensi, &

Britannica, eosque esse quinque archiepiscopatus ab Arnulpho Lexoviensi intellectos. Nam tum Britannia provincia Archiepiscopum suum habebat, Dolensem nimirum antistitem, qui dictus est Archiepiscopus usque ad tempora Innocentij III. invitis licet ac reclamantibus Archiepiscopis Turonensibus.

IV. Veram esse hanc nostram observationem docet vetus scriptor historię Pontificum & Comitum Engolismensium à viro clarissimo Philippo Labbeo editus; cujus hæc sunt verba: *Gerardus verò Engolismensis Episcopus cum Domino Paschali Papa adhaesisset, qui ad partes Galliarum venerat, cognita honestate & præclara sapientia, ei vices suas prius in Britannia, & deinde Turonensi, Burdegalensi, Bituricensi, Auscitana provinciis commisit. Extant literæ Paschalis II. quæ apertè docent hunc Episcopum Engolismensem ab eo constitutum fuisse Legatum in provinciis Bituricensi, Burdegalensi, Auscitana, Turonensi, & Britannia, editæ illæ quidem ex codice MS. sancti Albini Andegavensis in tomo tertio Spicilegij Domni Lucæ Dacherij viri optimi & de antiquitate ecclesiastica bene meriti; quas tamen, quòd ab authentico nonnihil deflexerint, secunda editione donandas esse censuimus. Sic ergo habent in eodem codice sancti Albini.*

Paschalis Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, atque Principibus per Bituricensem, Burdegalensem, Auscitanam, atque Britanniam provincias constitutis, & ceteris tam Clericis quam laicis, salutem & apostolicam benedictionem. Apostolica sedis auctoritate providentiâque compellimur, cui auctore Deo presidemus indigenti, non solum vicinis & proximis, sed procul etiam positis fidelibus, quæ ad salutem spectant animæ providere, quod, quantum in nobis est, auxiliante Domino implere satagimus. Proinde vobis, carissimi fratres & filij, Apostolorum Petri & Pauli benedictionem impendimus, & paterna vos affectione cohortamur in Domino quatenus usque in finem firmum propositum justitiæ teneatis, laboris mercedem maximam in eterna gloria percepturi. Ut autem penes vos habeatis apud quem querelas vestras atque negotia, cum opportunum fuerit, referatis, cujusque consilio & hortatu quæ ad salutem vestram attingenti peragatis, vices nostras fratri carissimo Gerardo Engolismensi Episcopo commisimus, in partes eum nostra sollicitudinis adfiscientes. Huic vice nostra, ut nostro Apostolorumque in partibus vestris Vicario, ad Dei honorem & ad salutem animarum vestrarum fideliter obedite; ut vobis per Dei gratiam collaborantibus, quæ extirpanda sunt extirpare, quæ corroboranda sunt corroborare prevaleat. Nec sollicitudinem, fratres carissimi, pigeat, cum

neccitas ecclesiastica utilitatis exegerit, synodales cum eo celebrare conventus; quos nimirum convocandi nos ei vice nostra potestatem indulgimus. Data Laterani xviii. Kal. Maj.

V. Extincto deinde Paschali anno mcxviii. non constat an Gerardo commissa fuerit legatio Aquitanica à Gelasio successore Paschalis. Imò Callistus II. vices suas per eandem provincias illi delegans, ait se id facere ad exemplum Paschalis, nulla facta mentione Gelasij. Vnde colligi possèt illum hac auctoritate instructum non fuisse à Gelasio. Præterea Cono Episcopus Prænestinus ad Hugonem Episcopum Nivernensem scribens de electione Callisti secundi, dum ait Gerardum Engolismensem Episcopum in partes ejus transisse, his verbis utitur quæ indicare videntur illum abalienatum quodam modo fuisse à Curia Romana tempore Gelasij. Ait enim: *Nam & Engolismensis Episcopus, antequam à nobis discederet, subscripserat, & Domino Papæ humiliter se subdiderat. Ratio autem alia propter quam Gerardus commotus esset adversus Gelasium haud dubiè alia esse non potuit quàm quia vices illi suas non commiserat. Legatum tamen apostolicæ sedis fuisse etiam sub pontificatu Gelasij dicere videtur Ordericus Vitalis, qui de ejus morte loquens ita scribit:*

Tunc Girardus Engolismensis Episcopus, vir eruditissimus, migravit, qui magni nominis & potestatis in Romano Senatu tempore Paschalis Papæ, & Gelasij, Calixti, & Honorij fuit. Innocentij secundi tempora omisit, quia Girardus ab illo non stertit, imò adversarij ejus Anacleti partes impensè fovit.

VI. Electo deinde Callisto II. apud Cluniacum anno mcxix. Gerardus Engolismensis Episcopus in partes transgressus, electioni ejus subscripsit, ut mox dicebamus, & ei se subdidit. Tum ei haud dubiè monstrata est legatio Aquitanica, ad mitigandum viri præpotentis animum. Itaque anno sequenti Pontifex ad Gallos in quinque provinciis Aquitanica legatione comprehendi solitis hæc scripsit de vicibus apostolicæ sedis rursus commissis eidem Gerardo. Extat epistola illa in veteri codice MS. sancti Albini Andegavensis, unde à nobis primum edita est.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus & filiis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Principibus, & ceteris tam Clericis, quam laicis, per Bituricensem, Burdegalensem, Auscitanam, Turonensem, & Britanniam provincias constitutis, salutem & apostolicam benedictionem. Et patrum præcedentium institutio exigat, & fraternæ caritatis debitum nos compellit, ut providere salubriter universis

To. 3. Spicilegij
Dacher. pag. 493.

Order. Vital. lib.
23. pag. 908.

Ecclesia filiis auxiliante Domino procuremus. Verum quia ubique presentes esse aut per nos ipsos cuncta exercere non possumus, fratres nostros, quos nimirum opportunos credimus, in partem nostre sollicitudinis evocamus. Eapropter venerabili fratri nostro Gerardo Engolismensi Episcopo nostras in partibus vestris vices duximus committendas, quemadmodum & Dominus predecessor noster sanctæ memoriæ Paschalis Papa commisisse cognoscitur. Confidimus enim in Domino quia ipse ministerium hoc ad honorem Dei & salutem vestram sancto cooperante Spiritu fideliter ministrabit. Rogamus itaque universitatem vestram, monemus, atque precipimus, ut ei, tanquam Vicario nostro, humiliter pareatis. Et cum opportunitas ecclesiastica utilitatis exegerit, ad vocationem ejus unanimiter convenire & synodales cum eo conventus solenniter celebrare curetis; quatenus communi deliberatione corrigenda corrigere & confirmanda possit auctore Domino confirmare. Datum Beneventi X VII. Kal. Novembris.

VII. Sed ut ad id revertamur quod superius dicebamus, legationis Aquitanicæ terminos in Britanniam usque porrectos fuisse, Dolensem verò archiepiscopatum fuisse unum ex quinque archiepiscopatibus Legato Aquitanicæ contributis, istius rei probatio colligitur etiam ex literis quas jam descriptimus Paschalis & Callisti, qui Britanniam provinciam enumerant divisam à Turonensi. Ratio enim aliqua esse debuit ob quam Pontifices illi Britanniam seorsim exprimerent à provincia Turonensi. Ea verò alia esse non potest quam quòd ea provincia Metropolitanì Turonensis auctoritatem respueret Dolensquæ Archiepiscopo subijci mallet, etiam post Urbani I. decretum. Quod adeo verum est ut Adriani quoque quarti pontificatu cum agitata controversia esset de Pallio Archiepiscopi Dolensis, idem Adrianus, ut docet Innocentius tertius, Engelbaudo Turonensi Archiepiscopo præcepit uti aut cum Hugone Archiepiscopo Dolensi conveniret cum suffraganeis, aut usque ad festum sancti Michaëlis proximò tunc venturum plenam ei exhibiturus & recepturus justitiam apostolico se conspectui præsentaret. Extant literæ illæ Adriani in veteri codice MS. monasterij sancti Germani de Pratis, nondum editæ, ideòque heic opportunissimo loco inferendæ.

Innoc. III. lib. 1.
epist. 82.

* Log. Archiepiscopi.

Adrianus Papa Turonum Archidiacono.*

Ad apostolatus nostri presentiam Dolensis Ecclesie clerus, multis laboribus attritus & molestiis fatigatus, apud nos suppliciter intercessit ut venerabili fratri nostro H. Archiepiscopo Dolensi dignaremur Pallij sui plenitudinem indulgere. Hoc verò cum ex tenore concordie quam inter te

*& ipsum factam fuisse constrebat, tam ex antiqua consuetudine requirebat. Venerunt & adversus eum nuntij tui, qui quandam compositionem, quam per Abbatem de Fontaines factam fuisse de suffraganeis ibi asserbant, confirmari unanimiter postulabant. Porro eandem Ecclesiam cum prefato Archiepiscopo suo in ipsa compositione suffraganeis dicebant renuntiasse, * accedens & a predecessore nostro bonæ memoriæ Lucio Papa, sicut in ejus scripto continetur, ita fuisse de communi consilio fratrum diffinitum. Ad hoc ipsam compositionem nullam fuisse Dolensis penitus Ecclesie respondebat, dicens in super ipsam sententiam Romani Pontificis non tenere, quia ille qui tunc temporis officium gerebat, fraudem & dolum adhibuit, dum nec Dolensis Ecclesia presens in examinatione fuisset, & ad Capuanam archiepiscopatum, quem postea per intrusionem Regis Siculi adeptus est, vehementer aspiraret, unde in ipsa compositione nihil ad commodum Dolensis Ecclesie. Nos verò quia hujus rei plenam non potuimus habere cognitionem, cum altera pars in negatione persisteret & se non habere mandatum penitus hoc exequendi affirmaret, nihil à nobis super eodem negotio est terminatum, prædictam tamen compositionem omnino quassavimus. Sanè juxta postulationem ejusdem Ecclesie memorato fratri nostro Pallio, in sine videlicet pontificalis officij, duximus indulgendam; quem cum apostolicæ sedis benedictione & nostra gratiæ plenitudine remittentes, tanto Ecclesie cui præest sua jura illibata volumus servare & integra quanto ecclesiasticis utilitatibus convenit nos ex injuncto officio attentius providere. Unde hos Dolensis Ecclesie misericorditer * consultationem consulentes, ne ipsa sacrosanctam Romanam Ecclesiam ad * excusationem suæ justitiæ negligentem esse vel desidam conqueratur, fraternitati tuæ per apostolicam scripta mandamus quatenus aut cum eo amicaliter componas & cum eo tibi conveniat, aut ad proximam festivitatem sancti Michaëlis plenam exhibiturus & suscepturus in presentia nostra justitiam apostolico te conspectui representes.*

VIII. Itaque Aquitanica legatio, uti dicebamus, constabat ex provinciis Bituricensi, Burdegalensi, Aucitana, Turonensi, & Britannica. Latiùs autem patuit legatio à Gregorio VII. concessa Amato Episcopo Oloronensi apud Benearnos; quippe cui, præter quinque provincias supra memoratas, commissa est etiam provincia Narbonensis integra, hoc est, prima Narbonensis & Hispania Tarraconensis, quæ tunc sub Metropolitanò Narbonensi erat. Sic enim intelligendæ sunt Gregorij literæ à nobis olim editæ, quæ sic habent in veteri codice MS. sancti Albini Andegavensis.

GREGORIUS Episcopus servus servorum

Dei, omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Regibus, Principibus, Clericis quoque, ac laicis, in Narbonensi, Gallia, Guasconia, Hispaniaque regione, salutem & apostolicam benedictionem. Dilectissimi fratres & filij, prudentia vestra manifestissime notum est quod Romana Ecclesia hanc consuetudinem habuit ab ipsis sua foundationis primordiis, ut ad omnes partes, quae Christianae religionis titulo praeveniantur, suos Legatos mitteret; quatinus ea quae gubernator & rector ejusdem Romanae Ecclesiae per suam praesentiam expedire non praevaleret, vice sua Legatis concessa, monita salutis ac morum honestatem per eos cunctis per orbem terrarum constitutis Ecclesiis nunciaret, easque apostolica doctrina in omnibus quae sacrae religioni conveniunt diligenter instrueret. Proinde horum praesentium portitorem, venerabilem confratrem nostrum A. Episcopum, ad partes vestras dirigimus: ut quae ibi vitia eradicaanda sunt, a fundamento evulsis, plantaria virtutum Deo auctore sollerti vigilantia plantare procuraret. Quem sicut nostram immo beati Petri praesentiam vos suscipere apostolica auctoritate jubemus; ac sic pro reverentia apostolicae sedis, cujus nuncius est, vos in omnibus sibi obedire atque eum audire mandamus ut propriam faciem nostram seu nostrae vitae vocis oracula. Scriptum est enim: Qui vos audit, me audit. Agite itaque prudenter ac religiose; & sic vos obedientes Deo & sancto Petro in omnibus exhibete, quatinus ipso Apostolorum principe interveniente, utriusque vitae gloriam & felicitatem consequi mereamini.

IX. De legatione Amati multa erudite pro more suo adnotavit Illustrissimus Archiepiscopus in historia Benearense, ac post eum alij. Sed tamen nos quoque nonnulla adferemus non ingrata, opinor, futura viris eruditis & antiquitatis ecclesiasticae studiosis. Anno MLXXXIX. Gregorius VII. primum Gebuino Lugdunensi Archiepiscopo concesserat super quatuor provincias Lugdunenses, hoc est, Lugdunensem proprie dictam, Rotomagensem, Turonensem, & Senonensem. quod Decretum statim amplexus est Archiepiscopus Turonensis, ejusque suffraganei. Inde altos spiritus induit Gebuinus, quod ingens accessio facta esset dignitati suae. Itaque cum in dividisset concessam Amato esse legationem in provincia Turonensi, impatienter id tulit, quod ex eo imminui agnosceret auctoritatem suam. Quare Rodulfum Archiepiscopum Turonensem & Eusebium Andegavensem Episcopum verbis ambiguis hortatus est ne paterentur Amatam in ea provincia uti auctoritate Legati. Quia tamen intelligebat validum hinc telum peti posse adversus novam dignitatem Ecclesiae Lugdunensis, si Ro-

manorum Pontificum rescriptis privata audentia occurreret, sic temperat scriptionem suam, ut profiteatur habiturum se illum pro Legato, postquam sibi constiterit de legatione ejus, nolle enim se iussionibus apostolicis contraire. Extat enim ea de re, ut dixi, Gebuini ad eisdem Archiepiscopum & Episcopum epistola in vetusto codice MS. sancti Albini Andegavensis, digna profecto quae manibus eruditorum hominum teratur. Sic autem habet.

Dilectissimis in Christo fratribus, Rodulfo venerabili Turonensi Archiepiscopo, suo carissimo, & Andegavensi Episcopo Eusebio, Gebuinus indignus Presbyter Lugdunensis Ecclesiae, in Domino salutem. Cum dilectionis & caritatis vestrae, quam quotidie erga Lugdunensem Ecclesiam exhibetis, reminiscor, in exequendis obsequiis vestris ultra vires est animus, sic quod condigne meritis vestris referri debeat non habemus. Ergo ut carissimis, & praecordiorum nostrorum intimis, vobis conveniens nostrum aperimus. Credo quod jam pervenit ad aures vestras quam benigne Papa nos susceperit, quanto affectu familiaribus commendaverit; & cum de multis adinvicem haberemus sermonem, nullam tamen nobis de Domino Amato fecit mentionem. Ut pius pater, cum de multis merito nos corripere, non tamen ammisit quin apostolica auctoritate Lugdunensi Ecclesiae antiquam nobilitatem restauraret; & in tantum in retractando privilegio nostro studuit, ut cum in diversa responsa dies non sufficeret, ipse etiam dicendo plurimum nocte laboraret. Praecipitque nobis ut Densi Episcopo in fidelitate Beati Petri & in omnibus ferremus auxilium, si quando in provinciis nobis commissis celebraret Concilium. Vnde non satis miror Dominum Amatam hujuscemodi rem egisse; cum neque Papae neque ipsius literas acceperim, neque legationis ejus certa signa cognoverim. Audivi tamen illum suscepisse legationem vestrae provinciae antequam Romam pergerem. Quod si est, consilio vestro nobis opus est: quia nec Lugdunensis Ecclesiae dignitatem volo minuere, nec iussionibus apostolicis contraire. Et, si fieri potest, quid de his sentiat, ad praesens rescribere ne differatis. Valet.

X. Eadem emulatio exercuit Hugonem Archiepiscopum Lugdunensem, Gebuini successorem, ac sedis apostolicae Legatum, virum, ut patet ex epistola LX. Ivonis Carnotensis, acrem & vehementem in retinenda dignitate sua: qui ut oblique infringeret auctoritatem Amati in tertia Lugdunensi, eodem tempore Turonensem Archiepiscopum ad se evocavit quo eum Armatus ad synodum invitaverat; ut patet ex epistola Rodulphi Turonensis Archiepiscopi ad A. suffraganeum suum, quae nondum edita est. Quo

factum est ut Rodulfus, qui aiebat sibi impositam esse necessitatem parendi Archiepiscopo Lugdunensi Primate suo, ad Concilium Amati accedere recusaverit. Quam ob causam, ut ego quidem existimo, excommunicatus est ab Amato, quod ei inobediens extitisset. Ita enim habetur in Narratione monachorum Majoris-monasterij Turonensis de his quæ acta sunt pro libertate illius monasterij, edita à clarissimo viro Laurentio Bochello ex veteri codice M.S. qui nunc extat in bibliotheca Seguieriana: *Consilium & opem requisivimus Domni Amati Legati sedis apostolicæ & Archiepiscopi Burdegalensis Ecclesiæ. Qui afflictioni nostræ valde compatiens, indicavit nobis cassam esse illam excommunicationem quam super nos Archiepiscopus Turonensis & complices eius intentaverant. Quippe ipse antea eundem Archiepiscopum Rodulfum certis exculpis excommunicaverat; & in hoc magis nos esse reos constanter affirmabat, quod inobediens suo quoquo modo obedieramus &c.* Probabile est Amatam communicasse cum Hugone literas pontificias legationem suam continentes, Hugonem verò earum auctoritatem reverenter suscepisse, benèque deinceps inter eos convenisse. Nam in eadem Narratione monachorum Majoris-monasterij reperio celebratum ab iis unâ fuisse Colloquium Dolense in Biturigibus, in quo rursus agitata est causa illius monasterij: *Denique Dolense Colloquio, quod eo tempore habitum est coram Primatibus & Legatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Domino videlicet Hugone, & Domino Amato, de quibus prædiximus &c.*

XI. Verùm ut redeamus ad legationem Aquitanicam, sic constituere possumus, nullos ei terminos fuisse præscriptos, sed contractos aut dilatatos pro libito Summorum Pontificum. Quippe Amato, præter quinque provincias quas diximus, mandata etiam fuit prima Narbonensis & provincia Tarraconensis, quæ tum sub Metropolitanò Narbonensi erat & Regibus Francorum parebat. At Gerardo Engolismensi Episcopo tributæ sunt tantùm quinque provinciæ; nihilque juris illi concessum est in provinciam Narbonensem, neque in Tarraconensem. Ad exemplum verò potestatis quæ illi collata fuerat, Innocentius II. Gaufrido Carnotensi Episcopo legationem Aquitanicæ commisit, id est, earum provinciarum quas auctoritati Geraldii fuisse subjectas jam docuimus. Vnde in Chronico Maurigniacensi scriptum est Aquitanicæ totius legationem illi commissam fuisse. Hunc, inquit auctor illius Chronici, *precedentes Apostolici amicum semper & familiarem habuerant, & pro valoris vel elegantie qua præditus erat magnitudine, to-*

Apud Duchesne, to. iv. pag. 182.

tius ei Aquitania legationem indixerant. In eo tamen errat hic auctor, quod ait illam legationem Gaufrido commissam fuisse à decessoribus Innocentij secundi. Constat enim Gerardum ea dignitate ornatum fuisse à temporibus Paschalis usque ad Innocentium, eam verò tum transmissam ad Gaufridum quando Gerardus secessit ab obedientia Innocentij, in partes transgressus Anacleti. Vnde factum est ut in Martyrologio Carnotensi, ut quidem citant viri clarissimi Sammarthani, dicatur functus esse legatione pro Innocentio per annos quindecim. Præstat autem locum ipsum heic referre, cum in eo enumerentur provinciæ quæ limitibus Aquitanicæ legationis tum continebantur, si tamen Aucitana, quæ vitio haud dubiè librarij omiſsa est, addatur. *Nono Kal. Febr. obiit Gaufridus Episcopus Carnotensis, qui super Bituricensem, Burdegalensem, Dolensem, & Turonensem provincias per annos circiter 15. sanctè & religioſè functus est legatione pro Innocentio.* Mendosus est hic locus. Nam legatio Aquitanicæ ei commissa est ab Innocentio post annum MCXXX. Ipse verò obiit anno MCXXXVIII. Itaque non potuit legatione illa fungi per annos quindecim.

CAPVT XLVII.

Synopsis.

I. Perpetuos in provinciis Legatos instituendos esse censuerunt Romani Pontifices: reserato reſervata dominationis arcana per legationes. Probatum ex Honorio III.

II. Sed ut res ista ordine procederet, insuſannata erat agro mortalium generi necessitas Legatorum. Ea necessitas deducta ex cura universalis Ecclesiæ, quam Romana sedis antistiti incumbere scribit post Vigilum Alexander secundus. Eam curam expetere ut Romanus Pontifex mittat qui provincias vice sua vſitet. Hoc jus à veteri consuetudine repetit Gregorius septimus. Ex ea persuasione factum ut cuncta ecclesiastica negotia Legatis committerentur, specie extirpandi vitia & inserendi virtutes.

III. Religiosissima illa Pontificum verba non ita semper accipiebantur in provinciis, eaque specis pietatis aliquando passa est contradictionem.

IV. Eandem veterem consuetudinem obtulerunt etiam Paschalis II. & Callistus II.

V. Prædecessorum suorum cogitata magnificis verbis elocutus est Innocentius III. Legatorum utilitatem ac necessitatem commendans.

VI. Ex eo factum est ut in immensum posterioribus seculis excreverit Legatorum dignitas & auctoritas, ita ut cuncta omnino provinciarum negotia ad eos deferrentur. Olim causas iudicabant in Conciliis. Plurimis verò temporibus insuper habuerunt Episcoporum nomen.

VII. Tanta olim fuit Legatorum auctoritas ut non liceret iudicia eorum retractare. Probatum auctoritate Alexandri